פו: המזבח מקדש פרק תשיעי זבחים

וחציו להרמה. פירש בקונטרס ושרירי נמי דאוויין להרמה מיהו נראה דלאו דאוויין להרמה דלאו דשן ניהו אלא מציו להרמה דקאמר לא הרמה ממש אלא כעין הרמה שאין דאוויין להקטרה וכן משמע פ' שני דמעילה (דף ט:) דדייקא התם וכן גחלת שפקעה מעל גבי המזבח לא יחזיר הא על גבי המזבח יחזיר ומקשי מינה לרב ומשני שאני גחלת דאית ביה ממש הלכך יחזיר דלא נעשית מצותו משמע דאין לאוי לתרוס מהם דאי לאוי לתרוס מהם כשתרמו אמאי יחזיר הרי נעשית מצוותן ומיהו היא גופה לא ידענא מנא ליה דאיירי לאחר תרומת הדשן דמהאי טעמא מקשה לרב [1] דאמר לאחר תרומת הדשן איירי וכי היכי דמתלינן ליה לאחר תרומת הדשן לר' יוחנן יתלה קודש תרומת הדשן לרב דמודה רב דמועלין ונראה בעיני דדומיא ב[2] דספולין [3] שפקעו דאיירי בכל ענין דקתני וכן גחלת שפקעה ומינה נמי דייקא דגחלת אין חילוק בין קודש חצות לאחר חצות בכל ענין [4] דומיא דספולין [5] שכרשה קתני דאפילו קודש חצות לא יחזיר ועוד דכשיפא גבי חכרים הוא דמפליג אבל בגחלת לא מפליג דעיכול חשיבה ולא שייך [6] לא לשון הקטרה ולא לשון מוקדה דהא [7] (וכך מיתוקמא) ומ"מ יחזיר דלאו דאוויין להרמה הוא דלאו דשן ניהו ולא נעשית מצוותה [8] על גבי המזבח יחזיר דאלכתי לא נגמרה מצוותה וכי פקע לא יחזיר דעל מוקדה על המזבח משמע דדבר שצריך יקידה יהא על המזבח אפילו פקע אבל דבר שאין צריך יקידה לא וא"ת כשמאפין את האפר להעלותו לתפוח אין יכולים להזהר שלא יהו הרבה גחלים על האפר והכא משמע שאסור להוציא הגחלת מן המערכה כדדייק במעילה (נ"ז סס) דיחזיר וכל שכן שאסור להוציא הפגימיות אלמא גחלים היה נוטל וצריך לומר דמאי [9] המאוכלות היה נוטל הכהו דלית בהו מששא ותשיבי אפר אבל גחלת דהכא דמיהא דייק במעילה דיחזיר מיירי בגחלת מיה דאית ביה מששא והא דקאמר במעילה ה"ה דאפילו אפר לאו דליהוי בגחלת ממש אפי' לענין חזרה דגחלת מחזירין לעולה אפילו לאחר תרומת הדשן דאין מעלין אותה לתפוח אבל אפר מעלין לתפוח אלא לענין מעילה הוא דקאמר דהויא כגחלת ואע"פ [10] שלכאורה יש חילוק בין גחלת לאפר [11] מיה לשאינה מיה שאינה [12] מיה בכלל דשן הוא כדתנן נטל מן המאוכלות הפגימיות ומ"מ [13] יש לישב כפירוש הקונטרס דאליבא דהרמה היינו אפילו בשרירי ולענין זה שהרמת הדשן מתירן לאוספם לתפוח ולא לענין זה שיעשה מהם תרומה [14] דהא דשן [כתיב והיינו] דאמר רחמנא והרים את הדשן מחצות כדי להטיר אפי' שרירי דמחצות ואילך חשיבי עיכול [15] להקטרה ואם יגלה יאספם לתפוח כדי להוציאם ממון לגמרה אבל אם הוא אינו יכול לגרשם [16] דאוויין עצמם לתרומת הדשן עדיין מצוותם עליהם הלכך יחזיר דמסתבר למימר דעדיין אפר מהם מירוח מצוה כיון שעדיין אין דאוויין לתרומת הדשן והשתא ניחא ליישב דחיינו דאוויין להרמה וניחא נמי שבשעה שמאפין את האפר לא היו לריכין להזהר מן הגחלים ואפי' היו ליחשות וקלת היה נראה כן כמסכת תמיד פרק ראשון (דף כח:) דתנן נטלו את המגריפות ואת הלינורות ועלו לראש המזבח האברים והפדרים שלא נתאכלו מבערב סוקלין לגדלי המזבח ובתר הכי קתני החלו מסלקין [17] באפר על גבי התפוח וחבו כפי' רש"י שלא היו מסלקין [18] אותם שלא נתעכלו אבל גחלים עיכול חשיבי ואפילו מיים כדפי' לעיל דאפילו קודש חצות חשיבי עיכול [19] אם כן לאו בכולל שלא נתעכלו ניחא הלכך ג"ל פירוש הקונטרס עיקר: **אלא** אמר ר' יוחנן. בקונטרס מחק אלא כפירושים הראשונים ופי' דרבי יוחנן מתרץ קראי כרב חציו להקטרה וחציו להרמה ומיהו היינו דוקא בשרירי בהקטרה [הייכי] מוקמינן ליה בהרמה ועוד דאלא גרסינן בכל הספרים ונראה כגיר' פירושים אחרונים [20] דגרסי אלא יפליג רבי יוחנן אדרב דאמר חציו להרמה דאפילו בדשן המעולה יפה לא מקדמינן ואקמר רבי יוחנן דכל הלילה קאי אהקטרה וקאי אהרמה דכל הלילה כשר להקטיר כשאין מעוכלין [21] וכל הלילה כשר להרמה אם יש דשן מעולה וגבי הקטרה כתיב בקר מייתר ליתן בקר לבוקרו של לילה והיינו בשרירי דחצות עושה עיכול והכי מילרים קרא תן השכמה אמת לבוקרו של לילה דוא עמוד השחר ותן לו הכתוב בקר אחר לומר שאין צריך להקטיר מן השחר [22] ולילך וכיון שלא נתן זמן באותו בקר על כרחך הוא חצות לילה שמעינן דבשרירי תלוי בחצות וכדשן מעולה לית ביה משכא כל הלילה והרים אכל אית בהון [23] משמע כל הלילה והקטיר וכך פי' בקונטרס בס"ק דומיא (דף כ:) ול"ע במגילה (דף כ:) דקאמר כל הלילה כשר להקטרה אמאי לא קאמר נמי להרמה [24]: **משום** חולשא דכהן גדול מחצות. כאן משמע שעבודת לילה כמו תרומת הדשן וסידור המערכה היו מוטלות עליו והשתא אתי שפיר משום חולשא דכהן גדול שיוכל לנוח אחר תרומת הדשן ולהפסיק כדי לעשות גחמת שחיטת התמיד ועבודת הסיום אבל אי עבודת לילה בשאר כהנים מאי חולשא מיהא וריב"ל פירש ניחא (דף כ:) דלא גרס' הכא כהן גדול [25] דתרומת הדשן לא הויא כהן גדול מלבד חשיב תרומת הדשן בהדי ה' עבודות וי' קידושין שהיה עושה ביום הכפורים ועוד דפיים דתרומת הדשן חשיב כסדר יום הכפורים ואילו היה כהן גדול למה ליה להזכיר בסדר יום הכפורים וכן [26] יסד הפייט הוקמו מחלות אפרה [27] לנערה בפיים דשן הנערה ומיהו רביעו היה מפרש דאין צריך למוחקו דה"פ משום חולשא דכהן גדול מקדימין תרומת הדשן וסידור המערכה ושריפת אברים שלא נתעכלו מנערב בשאר כהנים כדי שעל ידי כן יהא מזומן כה"ג להתחיל מהבקר בשעולה עמוד השחר עבודת היום חולשא [28]:

בשרירי. קשין שנתקשו ממתת האש שנלטה [1] בכולן ונשרפו אלא שלא נעשו פחם אלא כעצים יבשים הם מתוכם: **מנהני מילי.** דבחצות תליא מילתא: **דכתיב אחד אומר כל הלילה והקטיר.** על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר דהיינו הקטרה: **וכתיב אחד אומר כל הלילה** [2]. וסמיך ליה והרים את הדשן וע"כ אכל הלילה קאי דהא לא כתיב ולבקר הכהן בבקר מדו כד אלא כל הלילה עד הבקר ולבקר והרים. כן שמעתי בסדר יומא: **חציו להקטרה.** דלא הוי עיכול אי לאו דשן ממש הוא: **וחציו להרמה.** אפי' [3] קשין שהכן דאוויין להרמה יקרויין דשן ומיהו בשר ממש ליכא למימר דמיקרי דשן: **מפיב רב כהנא.** אדרב דאמר חציו להרמה דמשמע דקודש חצות לאו שעת הרמה היא אפילו מן הנעשין דשן: **היו תורמין.** תרומת הדשן מלא מתתה [4] ומותנה במזבחו של ככש: **וכרגלים מאשמורת הראשונה.** ומשום דגפיטי קרבנות וגפיש דשן וצריך להעלותן [5] לתפוח שבאמצע המזבח ולסדר את המערכה בלילה שיוכלו לשחוט ולהעלות התמיד בעלות השחר: ה"ג **ואי חצות דאורייתא היכי מקדמינן.** ל"ג והיכי מאחרינן [6]: **א"ר יוחנן** גרס ולא גרסינן אלא: **ממשמע שנאמר כו'.** כלומר קראי כדרב מיתרצי ולאשמועינן דחצות עושה עיכול בשרירי דקודש חצות הן בכולל הקטר ומחצות ואילך דאוויין להרמה כדשן מעליא והרמה במעולין לגמרי קודש חצות נפקא לן מהאי קרא: **ממשמע שנאמר כל הלילה כו'.** אם ללמד בא כמשמע כל המקרא שיהא מעלה אברים ומקטירין עד הבקר מכל הלילה נפקא: **מה"ל עד בקר.** לא נאמר אלא לענין הרמה לומר שתורמין כל הלילה והכי קאמר עד הבקר והרים לפי הבקר והרים ולא נתן שיעור לדבר: **תן בקר לבקרו של לילה.** בוקרו של לילה עלות השחר בקר אחר תן לו היינו השכמה וכיון דאין זמן לדבר אלא של [7] השכמה הכל לפי צורך השעה [8] יש בידך לעשות. הלכך כל יומא בקרות הגבר או סמוך לו לפניו או לאחריו קאי: **כיום הכיפורים.** שכל העבודה מוטלת על כהן גדול ואיכא חולשא וצריך [9] להקדים יותר: **וכרגלים מאשמורת הראשונה.** דלקתני סיפא דהכיא ולא היתה קרות הגבר מגעת כרגלים עד שהיתה עזרה מלאה ישראל [10]: חצות

מנהני מילי. דבחצות תליא מילתא: **דכתיב אחד אומר כל הלילה והקטיר.** על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר: **וכתיב אחד אומר כל הלילה** [1]. וסמיך ליה והרים את הדשן וע"כ אכל הלילה קאי דהא לא כתיב ולבקר הכהן בבקר מדו כד אלא כל הלילה עד הבקר ולבקר והרים. כן שמעתי בסדר יומא: **חציו להקטרה.** דלא הוי עיכול אי לאו דשן ממש הוא: **וחציו להרמה.** אפי' [2] קשין שהכן דאוויין להרמה יקרויין דשן ומיהו בשר ממש ליכא למימר דמיקרי דשן: **מפיב רב כהנא.** אדרב דאמר חציו להרמה דמשמע דקודש חצות לאו שעת הרמה היא אפילו מן הנעשין דשן: **היו תורמין.** תרומת הדשן דלא מתתה [3] ומותנה במזבחו של ככש: **וכרגלים מאשמורת הראשונה.** ומשום דגפיטי קרבנות וגפיש דשן וצריך להעלותן [4] לתפוח שבאמצע המזבח ולסדר את המערכה בלילה שיוכלו לשחוט ולהעלות התמיד בעלות השחר: ה"ג **ואי חצות דאורייתא היכי מקדמינן.** ל"ג והיכי מאחרינן [5]: **א"ר יוחנן** גרס ולא גרסינן אלא: **ממשמע שנאמר כו'.** כלומר קראי כדרב מיתרצי ולאשמועינן דחצות עושה עיכול בשרירי דקודש חצות הן בכולל הקטר ומחצות ואילך דאוויין להרמה כדשן מעליא והרמה במעולין לגמרי קודש חצות נפקא לן מהאי קרא: **ממשמע שנאמר כל הלילה כו'.** אם ללמד בא כמשמע כל המקרא שיהא מעלה אברים ומקטירין עד הבקר מכל הלילה נפקא: **מה"ל עד בקר.** לא נאמר אלא לענין הרמה לומר שתורמין כל הלילה והכי קאמר עד הבקר והרים לפי הבקר והרים ולא נתן שיעור לדבר: **תן בקר לבקרו של לילה.** בוקרו של לילה עלות השחר בקר אחר תן לו היינו השכמה וכיון דאין זמן לדבר אלא של [6] השכמה הכל לפי צורך השעה [7] יש בידך לעשות. הלכך כל יומא בקרות הגבר או סמוך לו לפניו או לאחריו קאי: **כיום הכיפורים.** שכל העבודה מוטלת על כהן גדול ואיכא חולשא וצריך [8] להקדים יותר: **וכרגלים מאשמורת הראשונה.** דלקתני סיפא דהכיא ולא היתה קרות הגבר מגעת כרגלים עד שהיתה עזרה מלאה ישראל [9]:

מסורת הש"ס

א) יומא כ., ב) כצ"ל ב"ה המיד כו., ג) וע' יומא ל"ב ב"ה ד"ה ותיב צו פ"א הש"ד, ד) לעיל כ. יומא כ לא. מד נו., ה) תמיד ס"פא., ו) [ויומא כ: מל"ס אלא מתני יסוב ע"ש], ז) וכ' מה פלמיל אלוף בס"ב דיומא כס' המלוה ומלמתות ה' ע"ש, ח) [וע"ע תו' יומא כ: ד"ה משום]

שיניי נוסחאות

א) והרים הא ביצר עיה. וכיה ריומא כ: ש"ס: ב) מחצות. וכן בסמוך מאשמורת. עיה. כמה"ר ויומא שם: ג) עבדינן מחצות כו' עבדינן מאשמורת. ויומא שם: ד) משום דנפישי ישראל ונפישי קרבנות וקרמי אתו ישראל. ברש"י: ה) נ"ל שליחיה האש כל לאוחוק ישלטה בכולן ע"ש: ו) הלילה והרים. בתרא ע"ש: ז) ל"ל דאפילו. ע"ש: ח) להעלותו. ע"ש: ט) והתוס' ביומא נרסו לה ומפרשים דסמוך לכל יום הבא קרי"ל עדיין מקדימין לחצות. ע"ש: י) ל"ל שם. בתרא: יא) ס"ל השעה וכו' כדלעיל, ומשמע שנאמר כלומר קראי אחדדי לא דמו. כל הלילה והקטיר את שאינו מעוכלין, כל הלילה והרים מן המעוכלין. והחצות. דעושה עיכול מעד בקר יתורא תן בקר לבקרו של לילה שאין צריכין להיות עוד על המוקד, ואיתהו בקר לבקר זה חצות. בקרו של לילה עלות השחר. בקר אחר תן לו הייני חצות אבל להרמה כל הלילה כשר ומן המעובלות הלכך הכל לפי צורך השעה יש בידך כו'. ב"ש. וע' תוס' שהניח כי א' מפירושים מתרוצים דרש"י: יב) צריך. ר"ש: יג) מישראל. ש"ח: יד) לרב דלמא קודם תרומת הדשן איירי וכו'. ש"ח: טו) לשון התוס' כיומא דדומיא דספולין דקתני בהדה וכולן שפקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר בכל ענין ואפילו קודם חצות ה"נ גחלת איירי בכל ענין: טז) דספולין קתני דקתני וכן ס"ל. ב"ש. ונראה בעיני דדומיא דספולין קתני וכן גחלת כו'. יז) ענין חשיבא עיכול. ש"ח: יח) דספולין שפקעו קתני כ"ל. ב"ש: יט) שייך בה לא. תוי יומא שם: כ) דהא כבר מיתוקמא וקיימא. ש"ח: כא) מצוותה הלכך על. ש"ח. ב"ש: כב) ל"ל דהאי. ש"ח: כג) מתיבת ואע"פ עד ומ"מ ליתא בתוס' יומא שם: כד) ל"ל דשאינה. ש"ח: כה) בס"ד נזרם מ"מ. ועי' תוס' סג: כו) תרומת הדשן כ"ל. ב"ש: כז) עיכול ואין ראויין להקטרה. ש"ח: כח) הם עצמם ראויים. ב"ש: כט) מעלין באפר. תוס' שם. וכיה בתחיה: ל) מסלקין אלא אותם. ש"ח: לא) עיכול ולאו בכולל שלא כ"ל. והשאר נמחק. ש"ח: לב) והאי דקמקדימי לחצות כ"ל. והשאר נמחק. ש"ח: לג) ל"ל מקדימין. ש"ח: לד) מרימין. ש"ח: לה) אחרונים של רש"י. ב"ש. בתו' יומא שם: לו) כשאין רשן ותיכה מעובלין ליתא. תוס' יומא שם: לז) ל"ל ההשכמה. ש"ח: לח) ביה. ש"ח: לט) אלא ה"נ משום חולשא דכהן קודם שהכהן התורם יהא חלש. תוס' יומא שם: מ) ל"ל רשן לנערה פייס. תוס' שם וכ"ש: מא) ל"ל רשן אפרה לנערה:

שיטה מקובצת

מאי ס"ד מחצות דאורייתא כו'. ולית דילמא הכי דאמרי מחצות דאורייתא היינו בשרירי, ובכל נדלים בהו מחם שנתעכלו לגמרי, ר"ל כיון דלייה חצי להרמה מתוך קרא דיהרים את הדשן, משמע דאפילו דשן נמי מעולין בו כד חצות. תוד"ה משום חולשא ובו' ומשום מיעוטי מיהו דאמר דקאמר דלא נעשו קודם שיהא דשן ולא נעשו מיהו בשרירי דקודש חצות הן בכולל הקטר ומחצות ואילך דאוויין להרמה כדשן מעליא והרמה במעולין לגמרי קודש חצות נפקא לן מהאי קרא: **ממשמע שנאמר כל הלילה כו'.** אם ללמד בא כמשמע כל המקרא שיהא מעלה אברים ומקטירין עד הבקר מכל הלילה נפקא: **מה"ל עד בקר.** לא נאמר אלא לענין הרמה לומר שתורמין כל הלילה והכי קאמר עד הבקר והרים לפי הבקר והרים ולא נתן שיעור לדבר: **תן בקר לבקרו של לילה.** בוקרו של לילה עלות השחר בקר אחר תן לו היינו השכמה וכיון דאין זמן לדבר אלא של [1] השכמה הכל לפי צורך השעה [2] יש בידך לעשות. הלכך כל יומא בקרות הגבר או סמוך לו לפניו או לאחריו קאי: **כיום הכיפורים.** שכל העבודה מוטלת על כהן גדול ואיכא חולשא וצריך [3] להקדים יותר: **וכרגלים מאשמורת הראשונה.** דלקתני סיפא דהכיא ולא היתה קרות הגבר מגעת כרגלים עד שהיתה עזרה מלאה ישראל [4]:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com